

maurice maeterlinck

**sere calde
interior**

traducere, prefață și
addenda poetică de constantin abăluță

EDITURA CARTEX

CUPRINS

<i>Prefață</i> de Constantin Abăluță	5
<i>Notă privind ediția</i>	13

Sere calde **15**

Seră caldă	17
Orație	18
Seră a spleenului	19
Tentații	20
Clopote de sticlă	22
Ofrandă obscură	24
Frunziș al inimii	25
Suflet cald	26
Suflet	27
Plictis	29
Plictis la vânătoare	30
Fiare plictisite	31
Orație	32
Ore terne	33
Plictis	34
Spital	35
Orație nocturnă	37
Doriște iarna	39
Rond de plictis	40
Amin	41
Clopot de scafandru	42
Acvariu	44
Pahar arzând	45
Reflexe	46

Viziuni	47
Orație	48
Priviri	49
Așteptare	52
După-amiază	53
Suflet de seră	54
Intenții	55
Atingeri	56
Suflet de noapte	59

Interior **61**

Addenda **87**
poeme de Constantin Abăluță

Parașută	89
Limite	90
Planor (1)	92
Pe întinderea unei lumini	94
Contur de continente	95
Planor (2)	96
Internat	98
Planor (3)	100
Golf	101
Ipoteză marină	103

PREFAȚĂ

VERSURI CALDE

Maeterlinck e una din vechile mele iubiri poetice, una dintre cele decisive. Poemele în vers liber din *Serres chaudes*, eliberate de constrângeri formale, au dat astfel cale liberă spre o ciudată primitivitate și obscuritate. Era prima dată când, inima mea, până atunci mai apropiată de suprarealism și de dicteul automat, a simțit o boare caldă (*Duceți-vă prin ungherele cele mai calde...* e îndemnul repetat al poetului), o determinare de a se ocupa nu atât de cuvinte și de hazardul care le regiza punerea în pagină, ci mai curând de misterul destinului care însuflețește unicitatea noastră pe pământ.

Straniul din imaginile inexplicabile izvora din prea plinul simțirii, al durerii unor ființe, al imbricării piezișe în natură, a limitărilor sociale și religioase. Și imaginile aveau o supra-coerență în simbolul general al spațiului protejat (în același timp protector) al serei, al cupolei. Și enumerarea și defalcarea sistematică a evenimentelor ce se petrec dincolo și dincoace de

sticlă, cu bunele și cu relele lor, prilejuiește despuierea aluzivă a bunelor și relelor sufletului omenesc.

Transparența și fluența mediilor dihotomice, cald-rece, soare-zăpadă, apă-aer, cer-grotă sunt trepte pe care le urcă și le coboară nu numai poemele în vers alb, ci și cele în catrene cu metrică fixă. Iar simplitatea de abecedar a elementelor alese întru reprezentarea patimilor (căci patimi par a fi multe dintre încercările prin care trece *sărmanul* om, cel pe care îl desemnează nenumăratele versuri ce încep cu *Fie-vă milă de...*) este exemplară: crin, lebadă, miei pentru puritate; fecioare în diferite posturi neprielnice (în grote, pierdute pe valurile unui canal marin, la seceriș sub soare arzător, etc.) pentru nevinovăția pedepsită.

Mediator ubicuu între toate acestea este luna, astru, undă luminoasă, șuvoi curgător, subliniind mereu ideea de nocturn, dacă nu de *poète maudit* a lui Maeterlinck : *Clar de lună ce naște acele / Triste umbre ale mâinilor mele*, versuri cu care se sfârșește poemul Orație.

Așa se face că pentru volumul meu *Planor*, publicat în 1983, dar scris cu câțiva ani înainte, obsedat de căldura degajată de viziunile maestrului, am găsit un simbol asemănător serelor, acesta fiind un artefact aerian: planorul, parașuta. Înțărkuirea este și ea prezentă: omul din interiorul planorului și al parașutei, și văzduhul împrejmuitor. Internatul este și el prezent cu dubla lui spațialitate: elevii închiși între zidurile înalte ale curții și lumea liberă din afară.

Pot spune, cu claritatea pe care mi-o dă azi depărtarea, că atunci când am scris poemele n-am făcut altceva decât să *încălzesc* genul de imagini pe care-l practicam ca poet suprarealist (cronicarii mă așezau de zor numai la acest capitol al istoriei literare). Cred că e primul moment în care descopăr și poemul ca mărturie fantast biografică. Accentele aduse de cunoașterea haiku-ului japonez, vin abia după aceea. Iar influențele whitmaniene tot cam din acea perioadă datează.

Dar tușa lui Maeterlinck se simte peste tot, invizibila lui suveranitate îmi însoțește, și iluminează, versurile. Căci tăria unui poem stă în versuri, în versuri dispartate, care se leagă datorită unei călduri lăuntrice a omului, pe care le-o transferă lor însele. Versuri calde, care merită o viață. O viață de sărman om.

MAETERLINCK, NOBELARDUL MEU

Îmi voi acorda un spațiu imprevizibil și un timp necunoscut ca să fac din Maeterlinck un poet al meu și numai al meu

Complexitate și completitudine, poet, dramaturg, descoperitor de vechi texte religioase pe care spontan le și traduce

Bucuria de a face lucruri i s-a transmis parcă direct din homo faber

Emoția de a construi ceva al lui după ce a făcut tabula rasa din tot ce a cunoscut până atunci

Nu știm dacă a cunoscut teoria distrugerii formelor pentru a putea găsi forme noi teorie lansată de Marcel Schwob, cu care a fost contemporan în ultimii ani de viață ai acestuia

Pălmaș și meșteșugar iscusit, îndrăgind stupii și albinele, îmbrăcat în tradiționalul costum cu masca din plasă trasă pe cap, mișcându-se încetinit ca în vis, știind când și cum să strămute ramele cu fagurii de ceară ca să poată recolta mierea fără a înfuria straniile viețuitoare cu draconice, spartane legi

Studiind viața furnicilor, dibuind furnicarele la care se ajungea pe un drum doar de ele știut, în șir una după alta, purtând în spate poveri de câteva ori mai mari decât greutatea lor proprie (fără să aibă habar că peste mai mult de un secol poetul român care-i va traduce poemele publicase în prealabil un op numit chiar *Drumul furnicilor*)

Ocupându-se cu grădinăritul (cultivând flori felurite și legume și plantând pomi fructiferi) ca un țăran ce-și are grijă de gospodăria moștenită din moși strămoși

Cu toate că familia lui făcea parte din marea burgheziei a orașului Gand

Polisportiv, tot așa, din plăcere, parcurgând cu bicicleta pe rute sinuoase ori pe patine pe fluvii înghețate distanțele ce leagă câteva orașe mari

doar spre a-și putea umple plămâni cu aer proaspăt și a se lăsa dus de brize ori chiar de vântoase

Practicând haltere ca să-și întărească mușchii și să poată adevări preceptul antic la care ținea „mens sana în corpore sano“

Făcând canotaj doar pentru a încerca să simtă cât de puțin ceea ce simt lebedele (simbol atât de des întâlnit în scrierile sale) atunci când alunecă pe apă

A fost un șofer pasionat și versat căci colindase tot sudul Franței și ne putem închipui că – fire iscoditoare și perfecționist fiind – nu s-a lăsat până când n-a învățat arta reparării motorului cu cai putere

A fost avocat diplomat dar n-a practicat decât ocazional meseria

atunci când un om sărman îi cerea ajutorul

îi pleda acestuia procesul în flamandă pentru a fi înțeles de toți cei din sală

flamanda fiind considerată limba vulgară pe care

în familia sa n-o folosea decât în relațiile cu slujitorii

A iubit cu asupra de măsură limba franceză

pe care o vorbeau în familie pentru care avea un adevărat cult

întreținut și prin călătoriile la Paris orașul

unde tânjea în tinerețe să-i fie încununată poemele

Mi-l închipui pe tânărul poet la volanul mașinuței sale ce gonea alături de prietenii lui francezi și belgieni cu uluitoarea viteză de 25 km/oră pe străduțele pariziene înfierbântați de libațiile de prin bistrouri dar mai mult de noile cuceriri făcute pe tărâmul literaturii și filosofiei și ocazional savurând mierea din stupii ori fructele din grădina șoferului atât de multilateral înzestrat și atât de ahtiat de a se bucura de viață sub toate aspectele ei

Vremea trece și încet-încet nu-i greu de crezut că tânărul scrie și publică de zor cărți în toate domeniile pe care le posedă acum ca nimeni altul

A trece pe hârtie tot ce făcea în viață îi provoacă pur și simplu bucurie, o juisare din care vrea să împărtășească și celorlalți

Cele trei piese de teatru ce alcătuiesc *Ciclul morții* sunt ieșite tocmai din această bucurie a creatorului ce simte că trebuie să onoreze durerile celor năpăstuiți de soartă aplecând-se cu empatie asupra lor

Cugetările din suita diaristică ori cărțile despre albine și furnici sunt scoase în multe tiraje succesive de către edituri prestigioase

Pasărea albastră și alte feerii cuceresc publicul de toate vârstele și îi creează lui Maurice o popularitate care îl propulsează pe la jumătatea vârstei sale direct spre prestigiosul Premiu Nobel pe care îl cucerește în 1911 ziaristii epocii numindu-l adesea „un Shakespeare belgian“

Nu mă pot opri să nu transcriu la sfârșitul acestei evocări, magistralul portret pe care A. E. Baconsky, înaintașul meu întru traducerea – e drept doar fragmentară – a volumului *Serres chaudes*, i-l face lui Maeterlinck:

„Omul a fost nobil și exemplar. Voinic de statură, cu o înfățișare flamandă foarte Thyl Ulenspiegel, reflexiv și solitar (...) a fost de o simplitate magnifică, străin de orice poză și original în viață ca și în operă, printr-o fidelitate cu el însuși. Era unul dintre cei cu adevărat

mari ce-și spun întotdeauna cu o naturalețe dezarmantă: *Eu sunt – și nu eu aș fi fost, eu voi fi, eu să fi fost, eu eram să fiu* și așa mai departe, cum obișnuiesc toți cei prevăzuți cu permanentul și salvatorul *dacă*. Bătrân și venerabil, lăsând o operă vastă, impregnată în totalitatea ei de o poezie tulburătoare.“ (*Panorama poeziei universale contemporane*, Editura Albatros, București, 1972, p. 487)

NOTĂ PRIVIND EDIȚIA

Dacă tot am amintit în prefață de legăturile mele ombilicale cu poetul serelor calde și am pus unul din volumele mele de versuri sub semnul șocului produs de imaginile sale ciudat novatoare, cred că se cade să-i dau cititorului o mostră de măcar 10 poeme din cele 71 ale plachetei *Planor*. Le-am ales ca reprezentative pentru influența densă a lui Maeterlinck asupra imaginației mele, căci altfel în restul volumului există și destule alte influențe suprarealiste vechi, evidente, și cumva inconturnabile.

Am adăugat volumului, în afară de traducerea integrală a volumului *Serres chaudes* și traducerea piesei într-un act *Intérieur*, pe care o consider un poem dramatic, limpede și obscur în același timp și plin de acea caldă interioritate umană; în fapt o prelungire a căldurii serelor din cele opt poeme în vers alb.

În ce privește traducerea poemelor în catrene rimate și ritmate am ales o cale de mijloc, singura care mi s-a părut potrivită: n-am sacrificat ideea pe altarul rimei, adică n-am întortocheat înțelesul doar ca să satisfac niște forme. În schimb, acolo unde s-a potrivit

(poate datorită latinității care unește cele două limbi), am folosit rima cu satisfacția că redau măcar o parte din sonul franțuzesc. M-am ferit să folosesc cuvinte românești prea învechite cu un aer vetust, dar nici cuvinte de-o modernitate sfidătoare ce s-ar fi adresat doar tinerilor de azi. În fine, cu ajutorul Domnului, cred că am descifrat simbolurile originalului și le-am translat plauzibil în română. Având în vedere că e prima traducere integrală a poemelor, sper că mi se vor ierta greșelile începătorului.

C. Ab.